Sisällöntuotanto

Pomedialle erityisen tärkeitä arvoja ovat sananvapaus, sivistys, demokratian vaaliminen, oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja moninaisuus. Kiinnitämme niihin huomiota juttuprosessin kaikissa vaiheissa. Noudatamme myös Journalistin ohjeita. Niiden päivitettyyn versioon ja soveltamisoppaaseen voi tutustua täällä.

Pomedian kirjalliset perehdytysmateriaalit ovat saatavilla verkkokursseina:

- Mitä journalismi on
- Miten journalismia tehdään
- Moderni journalismi

Näin Pomedian jutut syntyvät.

1. Ideointi ja juttuvinkkien vastaanottaminen

- Juttuideoita vastaanotetaan ja niitä voi lähettää sähköpostilla osoitteeseen pomedia@epopisto.fi.
- Toimituksen jäsenille voi vinkata juttuaiheita myös suoraan.
- Ideoinnissa pidetään mielessä moninaisuus! Paikkakunnat, sukupuolet, koulutusalat jne...

2. Toimituskokoukset ja työnjako

- Toimituskokouksen ajankohta on yleensä kuukauden alussa. Ajankohdasta ilmoitetaan Pomedian tapahtumakalenterissa.
- Toimituskokouksissa käydään läpi juttuideoita ja valitaan ne aiheet, joista jutut tehdään.
- Jutuille valitaan näkökulma ja juttutyyppi, jonka mukaan se tehdään. Jutun pituudesta ja kokonaisuudesta sovitaan alustavasti.
- Jutuille valitaan tekijät ja heidän kanssaan sovitaan deadlinesta.
- Pomedialla on myös toimituksen ulkopuolisia kolumnisteja, jotka kirjoittavat alla olevan aikataulun mukaisesti.

3. Suunnittelu

- Juttutyypin ohjeiden kertaaminen tyylikirjasta
- Jutun kuvituksen ja muiden osien suunnittelu
- Haastattelujen sopiminen ja haastattelukysymysten laadinta

4. Aiheeseen tutustuminen eli tiedonhankinta

- Tietoa voidaan hakea esimerkiksi tiedotteista, Googlesta, Google Scholarista, Tilastokeskuksen sivuilta tai kirjastosta. Useilla korkeakouluilla, laitoksilla ja yrityksillä on erikseen asiantuntijahaku, jota kannattaa hyödyntää.
- Haastattelujen sopiminen ja tekeminen

> *JO 9: Työtä tehdessään journalistin on suositeltavaa ilmoittaa ammattinsa. Tiedot on pyrittävä hankkimaan avoimesti. Jos yhteiskunnallisesti merkittäviä seikkoja ei voida muutoin selvittää, journalisti voi tehdä haastatteluja ja hankkia tietoja myös tavallisuudesta poikkeavilla keinoilla. JO 17: Haastateltavalla on oikeus saada ennakolta tietää, millaisessa asiayhteydessä hänen lausumaansa käytetään. Hänelle on myös kerrottava, jos haastattelua voidaan käyttää useissa eri välineissä. Haastateltavalle pitää aina kertoa, onko keskustelu tarkoitettu julkaistavaksi vai ainoastaan tausta-aineistoksi.*

Valokuvaus ja videokuvaus

Kuvajournalismilla tarkoitetaan ammattimaisesti tehtyä, laadukasta kuvallista kerrontaa, joka julkaistaan journalistisessa yhteydessä. (Seppänen 2005: 11–26, 82.) Visuaalisen journalismin killan määritelmän mukaan sisartermi *visuaalinen journalismi* on tiedonvälitystä, tarinankerrontaa, tiimityötä ja totta: "Visuaalinen journalismi on tiedonvälitystä visuaalisin keinoin. Se ei koristele vaan kertoo tosia asioita maailmasta. Visuaalinen journalismi hyödyntää monenlaisia kerronnan tapoja. Visuaalinen journalismi syntyy vain harvoin yksilösuorituksena: kuvaaja tarvitsee toimittajaa, ohjaaja tarvitsee leikkaajaa, graafikko tarvitsee koodaajaa. Visuaalinen journalismi on journalismia."

Journalistinen valokuva ei siis vain täydennä journalistista juttua vaan on ohittamaton osa sen kerrontaa. Katso tästä tarkemmat käytännön ohjeet valokuvaamiseen.

Aina ei ole kuvaajan päätettävissä, mitkä kuvista tai videoista julkaistaan, sillä asiasta neuvotellaan jutun kirjoittaneen toimittajan kanssa ja viime kädessä toimitussihteeri tai päätoimittaja päättää, mitkä kuvat lopulta julkaistaan.

5. Jutun työstäminen

- Jutun kirjoittaminen, videon kuvaaminen tai podcastin äänittäminen
- Toimittaja poimii olennaisen materiaalista, kaikkea materiaalia ei tarvitse käyttää jutussa.

6. Editointi

Editoinnin tarkoitus on parantaa tekstejä ja viimeistellä ne julkaisukuntoon.

- Tekstin editoi joku muu kuin sen kirjoittaja.
- Editointiin kuuluvat
  - kielenhuolto
  - tyylin hiominen
  - tekstilajin piirteiden riittävän noudattamisen tarkistaminen.
- Kuvat, videot ja äänet editoi kukin itse.
- Hyviä ilmaisohjelmia editointiin ovat esimerkiksi
  - kuville Gimp tai Photopea,
  - videoille Openshot sekä
  - äänitallenteille Audacity.

7. Sitaattien tarkistaminen

- Sitaatit lähetetään juttuun haastatelluille tarkistettaviksi. Samaan viestiin laitetaan myös tarkistamiselle takaraja, jonka jälkeen juttu julkaistaan.
- Koko juttua ei tarvitse eikä kannata lähettää haastatellulle. Pelkät sitaatit riittävät.

> *JO 18: Haastateltavan pyyntöön tarkastaa lausumansa ennen julkaisemista on syytä suostua, jos julkaisuaikataulu sen mahdollistaa. Tarkastamisoikeus koskee vain haastateltavan omia lausumia, eikä sillä saa luovuttaa journalistista päätösvaltaa toimituksen ulkopuolelle. JO 19: Haastateltavan kieltoon julkaista lausumansa tulee suostua vain, jos olosuhteet ovat haastattelun antamisen jälkeen muuttuneet niin olennaisesti, että julkaiseminen olisi selvästi kohtuutonta.*

8. Faktojen tarkistus

- Hakeudu luotettavien lähteiden pariin jo tiedonhankintavaiheessa. Etsi tuoretta ja tiedeyhteisön jakamaa tietoa, haastattele parasta mahdollista asiantuntijaa.

> *JO 8: Journalistin velvollisuus on pyrkiä totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen. JO 10: Tiedot on tarkistettava mahdollisimman hyvin – myös silloin kun ne on aikaisemmin julkaistu. JO 12: Tietolähteisiin on suhtauduttava kriittisesti. Erityisen tärkeää se on kiistanalaisissa asioissa, koska tietolähteellä voi olla hyötymis- tai vahingoittamistarkoitus. JO 13: Uutisen voi julkaista rajallistenkin tietojen perusteella. Raportointia asioista ja tapahtumista on syytä täydentää, kun uutta tietoa on saatavissa. Uutistapahtumia on pyrittävä seuraamaan loppuun saakka.*

- Ole tietoinen dis- ja misinformaatiosta ja opettele tunnistamaan harhaanjohtavan tiedon tekstilajeja. Niitä ovat esimerkiksi valeuutiset, mainonta, populismi, propaganda, satiiri, salaliittoteoriat ja näennäistiede.
- Käytä järkeä: Onko juttu liian hyvä ollakseen totta? Voiko näin todella tapahtua? Onko tällaiselle jutulle juuri nyt tilausta? Varo liian hyvää kertomusta!
- Ole lähteitä kohtaan kriittinen: Missä teksti on julkaistu ja milloin? Kuka sen on kirjoittanut? Onko tekijää olemassa oikeasti? Onko hän asiantuntija? Onko julkaisija aito media tai kustantamo? Mitä muuta kyseinen julkaisija julkaisee? Millaisia lähteitä on käytetty? Ovatko muut mediat ovat julkaisseet samantyylistä tietoja? Ovatko ne luotettavia? Löytyykö tietoa julkaissut media JSN:n jäsenlistauksesta?
- Katso, onko joku faktantarkistaja tai faktantarkistussivusto, kuten Faktabaari tai Valheenpaljastaja, jo selvittänyt asian todenperäisyyden.
- Tutki itse: Hakukoneita käyttämällä selviää moni asia vähällä vaivalla. Faktoja voi tarkistaa esimerkiksi Tilastokeskuksen tai Wolfram Alphan sivuilla piipahtamalla. Wayback Machine on verkkosivujen arkisto, josta voi tutkia sivustoja, joita ei enää näy. Haluamiaan sivustoja voi myös tallentaa arkistoon.

9. Jutun julkaiseminen tai julkaisun ajastus

- Kun juttu on editoitu, se ajastetaan julkaistavaksi sovittuna ajankohtana.
- Vain todella kiireelliset jutut julkaistaan saman tien ilman ajastusta.

10. Jutun some-jaot

Jokainen toimittaja osallistuu sometukseen tekemällä Canvalla postaukset omista jutuistaan Instagramiin. Postausten tasaisesta jakamisesta huolehtii viikoittain vaihtuva somevastaava.

11. Lisäys, virheen korjaaminen ja oikaisu

Lisäys

Toisinaan juttuun täytyy lisätä tietoa tai juttua täytyy korjata vastaamaan tuoreimman tiedon mukaista käsitystä tapahtuneesta. Journalistin ohjeen numero 13 mukaan

> *”Uutisen voi julkaista rajallistenkin tietojen perusteella. Raportointia asioista ja tapahtumista on syytä täydentää, kun uutta tietoa on saatavissa. Uutistapahtumia on pyrittävä seuraamaan loppuun saakka”.*

Merkitse juttuusi tekemäsi lisäykset ja julkaise juttu uudelleen. Kirjoita asia kuten se on. Merkintä tehdään jutun loppuun näin:

- *Lisätty 15.4.2021 klo 9 Seppo Rädyn kommentit keihäänheiton nykytilasta.*
- *Lisätty tietoa 15.4.2021 klo 10 Tero Pitkämäen keihäänheittouran päättymisestä.*

Korjaus

Virheitäkin sattuu, mutta vastuullinen journalisti korjaa ne. Journalistin ohjeen 20. mukaan

> *”olennainen asiavirhe on korjattava viipymättä ja niin, että se tavoittaa mahdollisimman kattavasti virheellistä tietoa saaneen yleisön. Korjaus on julkaistava sekä tiedotusvälineen toimituksellisilla verkkosivuilla että julkaisussa tai kanavassa, jossa virhe on alun perin ollut. Korjauksen huomioarvo on suhteutettava virheen vakavuuteen. Jos jutussa on useita asiavirheitä tai jos virheestä voi aiheutua suurta vahinkoa, toimituksen tulee julkaista uusi juttu, jossa virheellinen tieto yksilöidään ja korjataan.*

Kun verkkojutussa on virhe, se pitää korjata. Ei riitä, että korjauksen muokkaa juttuun ja jutun julkaisee uudelleen. Korjattava asia ja tehty korjaus merkitään jutun loppuun esimerkiksi näin:

- *Korjattu 15.4.2021 klo 11 Seppo Rädyn nimi Raunosta Sepoksi.*
- *Korjattu tieto 15.4.2021 klo 10.15 Tero Pitkämäen keihäänheittoura. Päättymisen syyt liittyvät selkävaivoihin, eivät olkapään ongelmiin.*

Oikaisu

Jutusta tehdään oikaisu, kun jutussa on ollut virhe. Tyypillisesti kyseessä on siis printtilehdessä julkaistu juttu. Oikaisu julkaistaan siellä, missä virheen sisältänyt juttukin on julkaistu. Myös verkkoon pitää tehdä oikaisu, sillä pelkkä korjaus ei riitä.

Oikaisun tekemisestä verkossa JSN on linjannut vuonna 2011 erään langettavan päätöksen yhteydessä näin:

> *”Neuvosto tähdentää, että virheellisen uutisen poistaminen verkosta ei ole oikaisu. Hyvän journalistisen tavan mukaista on kertoa lukijalle, että myös alkuperäisessä jutussa oli virhe. Lisäksi on syytä huolehtia, että alkuperäisen verkkojutun lukeva saa tiedon korjauksesta”.*

Oikaisu on oma juttunsa, jonka otsikossa mainitaan, että kyseessä on oikaisu virheelliseen tietoon. Oikaisun ei tarvitse olla pitkä juttu, sillä siinä pitää kertoa vain virhe, joka aikaisemmassa jutussa oli, ja oikea tieto asiasta.

- *Oikaisu Pitkämäen uran loppumisen syitä käsittelevään juttuun*
- *Oikaisu: Pitkämäki lopetti selkävaivojen eikä olkapääongelmien vuoksi*

12. Some-keskustelun moderointi

Kukin toimittaja hoitaa omien juttujensa sekä julkaisemiensa juttujen keskustelun moderoinnin ja seurannan.

Journalistin ohjeiden liitteessä määrätään tästä seuraavasti:

1. Toimituksen tulee seurata verkkosivujaan sekä pyrkiä estämään yksityisyyden suojaa ja ihmisarvoa loukkaavien sisältöjen julkaiseminen. Syrjinnän lisäksi ihmisarvoa loukkaavat esimerkiksi väkivaltaan yllyttävät sekä yksilöön tai kansanryhmään kohdistuvat vihaa lietsovat sisällöt. 2. Toimituksen tulee viipymättä poistaa sen tietoon tulleet ihmisarvoa ja yksityisyyden suojaa loukkaavat sisällöt. 3. Lapsille ja nuorille suunnattuja verkkopalstoja on valvottava erityisen huolellisesti. 4. Yleisölle on varattava mahdollisuus ilmoittaa toimitukselle asiattomasta sisällöstä niin, että ilmoittaja saa siitä vahvistuksen. 5. Yleisölle varattujen palstojen ja toimituksellisen aineiston raja on pidettävä selvänä tiedotusvälineiden verkkosivuilla.